

Kompostování

- nejen na zahradě

Kompostování (definice)

- = řízený aerobní rozklad organického materiálu za vzniku kvalitního hnojiva
- nejefektivnější recyklace rostlinného odpadu
  - nejúčinnější způsob zúrodnění půdy

Proč kompostovat?

Výhody kompostování v deseti bodech

1) Snížíme množství komunálního odpadu o přibližně 40%

- z celkového množství 4 mil. tun ročně (400 kg na osobu)
- skládková směrnice EU o zastoupení bioodpadu

2) Snížíme tvorbu skleníkových plynů

3) Zvýšíme úrodnost půdy

- dodáme půdě humus (zvýšení úživnosti, vodní jímavosti, záhřevnosti půdy)
- zlepšíme zásobení rostlin živinami

4) Omezíme používání minerálních hnojiv

5) Ušetříme peníze

- za nákup minerálních hnojiv a rašeliny
- v rámci obce za svoz části odpadu

6) Zvýšíme biodiverzitu své zahrady

7) Uzavřeme koloběh živin v rámci zahrady

8) Zvýšíme odolnost rostlin proti chorobám a škůdcům

9) Zvýšíme výnos, kvalitu a výživovou hodnotu pěstovaných plodů

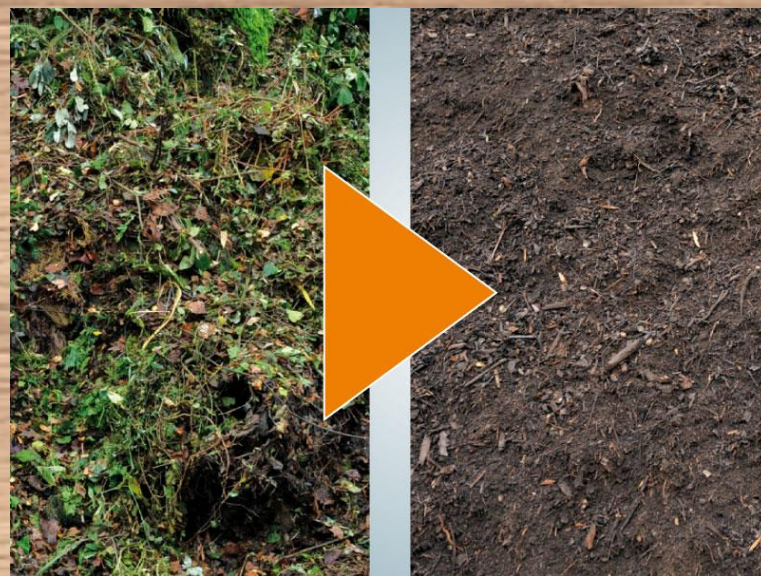
10) Můžeme snížit objem a zápach špatně uložených rostlinných odpadů

Nevýhody kompostování

- časová náročnost
- nutnost fyzické práce
- požadavek místa
- v omezených podmínkách vstupní náklady na pořízení kompostéru
- v domácnostech nutnost pořízení sběrné nádoby na bioodpad

Jak to funguje?

hnití x tlení

Základní podmínky kompostování

- přístup vzduchu
- správná vlhkost
- vhodný poměr živin
- (- naočkování hmoty)

1) Přístup vzduchu (kyslík)

- nezbytný pro rozvoj širokého spektra mikroorganismů (bakterií a hub)
- obsah vzduchu úzce souvisí s vlhkostí
- materiál musí být dostatečně kyprý, aby zajišťoval přístup vzduchu z okolí (**překopávání!**)
- při nedostatku vzduchu dochází k rozvoji anaerobních procesů - hnití

2) Správná vlhkost

- voda – základní živina pro všechny organismy
- v příliš suchém kompostu ustávají rozkladné procesy, v převlhčeném dochází k hnití
- vlhkost kompostu zjistíme pomocí orientační zkoušky
- špatnou vlhkost je nutné upravovat

3) Poměr živin (C:N)

- pro rozvoj mikroorganismů je důležitý poměr základních živin – uhlíku a dusíku – ideálně 30:1
- při nesprávném poměru se zpomalují rozkladné procesy a dochází ke ztrátě živin
- uhlíkaté suroviny (hnědé, suché, staré...)
- dusíkaté suroviny (zelené, šťavnaté, vlhké...)

Surovina	C:N
Piliny	500:1
Papír, karton	350:1
Kůra	120:1
Sláma (pšenice, ječmen)	100:1
Sláma (žito, oves)	60:1
Listí	50:1
Odpad ze zahrady	40:1
Ovoce	35:1
Hnůj skotu	25:1
Posečená tráva	20:1
Odpad z kuchyně	15:1
Kejda skotu	10:1
Drůbeží trus	10:1
Močůvka	2:1

4) Očkování materiálu

- není pro správné kompostování nezbytně nutné
- urychluje rozběhnutí kompostovacího procesu
- ideální materiál – malé množství starého kompostu, zeminy nebo kombinace obojího
- nutné důkladné promíchání s novou hmotou
- komerční očkovací kultury

Průběh kompostovací procesu

1) fáze rozkladu (termofilní fáze)

- mikroorganismy zpracovávají jednoduché sloučeniny (škroby, bílkoviny), kompost se zahřívá na teplotu okolo 60°C, vznikají lehce využitelné živiny (dusičnany...)

2) fáze přeměny

- teplota klesá, mineralizované živiny jsou zabudovávány do humusového komplexu, kompost je osídlován vyššími živočichy, jednotlivé složky kompostu už přestávají být patrné, kompost získává drobtovitou strukturu

3) fáze zralosti

- živiny jsou zabudovávány do složitějších vazeb, hnojařský účinek kompostu se snižuje, ale kvalita a účinnost humusu stoupá

Základní typy kompostování

Studené

- termická fáze neprobíhá
- při malých objemech materiálu
- při postupném přidávání materiálu

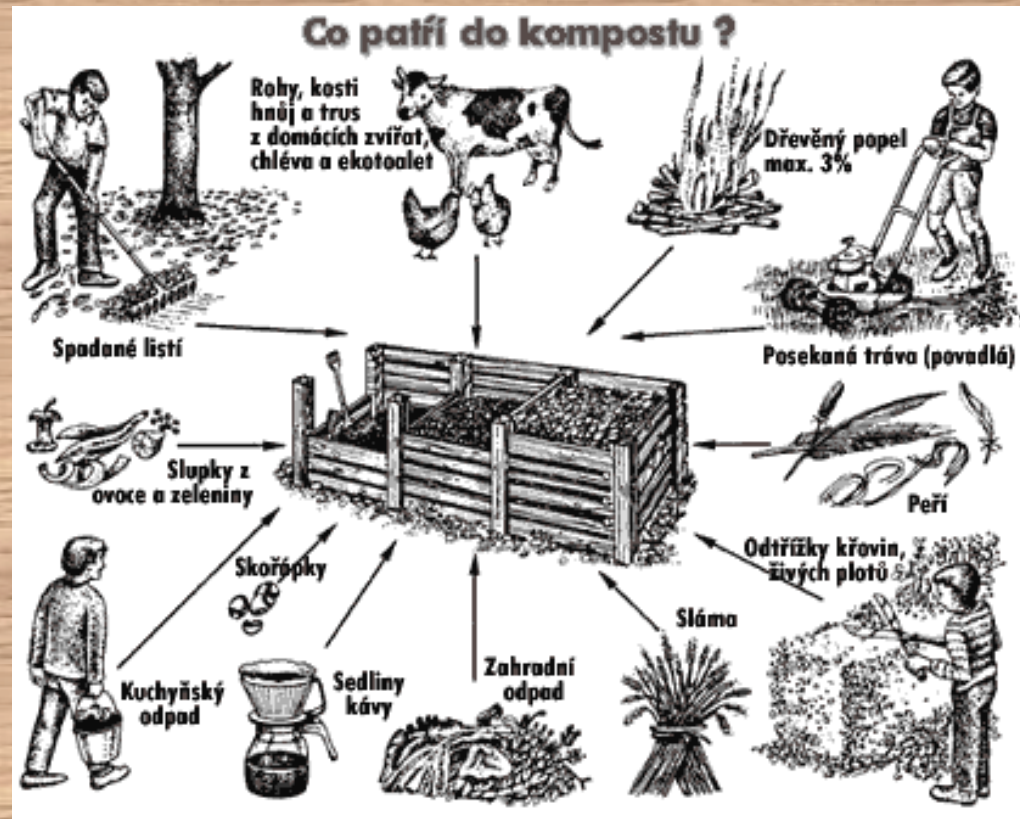

Horké

- termická fáze je zajištěna
- objem materiálu min. 1 m³
- při jednorázovém založení kompostové hromady

Materiály vhodné ke kompostování (podmínky jejich použití)

- ke kompostování jsou vhodné téměř všechny organické odpady, u některých je třeba dodržet určité zásady
- čím rozmanitější škála surovin, tím lépe

Kuchyňské zbytky (zelenina a ovoce)

- rozmanitá, strukturní hmota o dobrém poměru živin, většinou není nutný velký přídavek jiného materiálu

Posekaná tráva

- nestrukturní sléhavá hmota s přebytkem dusíku
- je nutné častější přehazování a přídavek sušší strukturní suroviny (listí, papír, dřevní štěpka...)

Suché listí

- nutnost míchání s čerstvou, vlhkou „dusíkatou“ hmotou
- vzniká kompost s kyselou reakcí – vhodný pro pěstování vřesovcovitých rostlin a rhododendronů
- některé druhy listů (jírovec) jsou pevné a zpomalují kompostovací proces – vhodnější nadrcení

Dřevo

- ve velkých kusech velmi špatně rozložitelné, nutnost štěpkování a namíchání s dusíkatou hmotou

Papír

- hmota s přebytkem uhlíku
- možné využití pro vysušení a provzdušnění kompostu
- vždy raději zvážit recyklaci (ideální pro kompostování – znečištěný papír)

Popel ze dřeva

- v menším množství ideální přídavek do kompostu – vysoký obsah draslíku

Zahradní odpad

- kompostujeme vždy s ohledem na povahu materiálu

Podmínečně kompostovatelné suroviny

Plevele, rostliny napadené chorobami a škůdci

- pro dokonalou likvidaci musíme zajistit proběhnutí termické fáze

Zbytky živočišných potravin

- riziko přilákání některých zvířat
- pro likvidaci patogenů musíme zajistit proběhnutí termické fáze

Slupky citrusových plodů

- v omezeném množství

Přídavkové suroviny do kompostu

Čajové sáčky, kávová sedlina

Vaječné skořápky

Vápno

- pro zvýšení pH kompostu

Jílovité, horninové moučky

Moč

Suroviny nevhodné ke kompostování

Nedrcené dřevo

Syntetické odpady – sklo, plasty, guma...

Popel z uhlí a cigaret

Kameny

Lesklé barevné papíry

Sáčky z vysavače

Chemikálie

Způsoby kompostování, kompostéry a jejich použití

- kompostování na volné hromadě

- na velkých pozemcích s velkým množstvím materiálu
- větší požadavek místa, méně vzhledné
- nutné mísení okrajových vrstev se zbytkem materiálu
- mocnost hromady min. 1 metr, hromadu možno dle množství materiálu prodlužovat do jedné osy
- pásové hromady – průmyslové kompostárny

- ohrádkové kompostéry

- jednoduchá konstrukce, variabilita materiálů
- pro horké kompostování objem min. 1 m³
- postupné přidávání materiálu, nebo oddělený sběr
- materiály: dřevo (palety, latě), hliník, pletivo, cihly, beton...
- „novozélandský“ kompostér – odnímatelná čelní strana

- **vícekomorové kompostéry**

- umožňují sběr materiálu, kompostování i zásobování zralého kompostu najednou
- horkou fázi možno zajistit jednorázovým založením nové kompostové hromady
- ideální 3 nebo 4 komory

- kompostovací sila

- kompostéry menších rozměrů, většinou ve formě plastových forem
- účinnost spíše menší a závislá na cirkulaci vzduchu, velikosti, možnostech promíchávání a tepelné izolaci

- otočné kompostéry

- menší kompostéry s různě řešeným promícháváním obsahu a různou účinností (většinou bez termické fáze)
- kompostování bez osídlení hmoty vyššími živočichy
- možno využít i v domácnosti (na balkónu)

Speciální způsoby kompostování

- komunitní kompostování

- společné kompostování ve skupině lidí (v městské zástavbě, podniku, škole...)

- vermikompostování

- kompostování pomocí žížal
- vzniká vysoce kvalitní kompost a vedlejší produkt – výluh
- vermikompostér je možné využít v domácnosti (balkon, chodba, sklep...)
- ideální pro zpracovávání kuchyňských zbytků

- kompostovací záchody

- různá technologie, účinnost a pořizovací cena

- a) fekálie pouze separují (kompostování probíhá jinde)

- b) fekálie separují a vysušují (kompostování probíhá jinde)

- spotřebovávají elektřinu pro vysoušení

- c) fekálie i kompostují (pravé kompostovací záchody)

- většinou i separace moči, energetická náročnost

Postup kompostování na zahradě

- založení na stinném (polostinném) místě
- podklad nezpevněný – musí umožnit prostup živočichů
- shromáždíme větší množství různých složek materiálu a promícháním s očkovací hmotou založíme kompostovou hromadu, pokud možno nevytváříme silné vrstvy
- upravujeme vlhkost kompostu, po odeznění horké fáze kompost přehodíme
- dle intenzity kompostovacího procesu může být kompost zralý již za 3 – 6 měsíců
- v zimě kompostovací proces ustává, mráz způsobí u čerstvého materiálu roztrhání pletiv a tím snadnější rozklad

Kompostování v bytě

- pokud máme možnost kompostování mimo domácnost, zajistíme separaci bioodpadu (kompostovatelné sáčky, kyblík na balkoně) a pravidelný odvoz
- pokud ne, volíme některou z těchto možností:
  - založení kompostu na společném pozemku bytového domu
  - pořízení komunitního kompostéru
  - vermikompostování
  - vytvoříme tlak na založení obecní kompostárny a separaci bioodpadu

Využití kompostu

Mulčování

- plošné nebo např. v mísách stromů
- lze využít velmi čerstvý kompost po odeznění horké fáze

Hnojení

- použití ve fázi, kdy má kompost již drobtovitou strukturu
- nutno míchat se zeminou a/nebo s pískem (mohlo by dojít k popálení citlivějších rostlin)

Zúrodnění půdy

- zapravujeme vyzrálý kompost s kvalitním humusem

Osázení kompostové hromady

- nenáročné druhy zeleniny (tykve, cukety, okurky...)
- do kompostu vytvoříme jamky, které vysypeme zeminou
- listy rostlin zmírní vysychání kompostu
- dojde k určitému odčerpání živin

**Děkuji za pozornost
a přeji úspěšné kompostování!**

Zdroje dalších informací:

Kalina, M.: Kompostování a péče o půdu

Sulzberger, R.: Kompost, půda, hnojení

Flowerdew, B.: Kompost

www.kompostuj.cz

www.ekodomov.cz

www.biom.cz

www.kompostery.cz